

LBRIS

We know
books

CAROLINE BERNARD

Frida Kahlo

și culorile
dragostei

Traducere din limba germană de
Irina Cristescu

NEMIRA

CUPRINS

<i>Prolog</i>	5
PARTEA ÎNTÂI	
Coloana frântă (1925-1930)	9
PARTEA A DOUA	
La graniță (1931-1935)	131
PARTEA A TREIA	
Cele două Fride	211
<i>Postfață</i>	309
<i>Bibliografie</i>	311

PROLOG

Decembrie 1939

Într-o dimineață târzie, Frida intră cu pași repezi în atelierul ei. Aceasta era perioada în care analgezicele acționau cel mai eficient. Lumina soarelui aurie și vâscoasă parcă se răsfrângea prin ferestre, scaldându-i șevaletul în lumină.

— Bună dimineața, surioară! salută scheletul din papier mâché pe care îl vopsise pestriț, îndesându-l apoi într-unul dintre jupoa-
nele ei și care o aștepta răsturnat pe un scaun, într-un colț.

Sticlulele cu vopsele se aflau la îndemână, pe un banc vechi de dulgherie. Alături de acestea erau vasele din lut cu pensule, unele atât de fine, încât perișorii lor erau mai subțiri decât genele, iar altele, mai zdravene, care arătau ca pământurile de bărbierit ale tatălui ei.

Pe pereți atârnavă o sumedenie de fotografii, desene și măști vechi, care păreau a prinde viață în lumina soarelui. Pe mesele și dulăpioarele scunde zăceau păpușile și creaturile fantastice pe care le crease în decursul anilor, cărțile ei, carnețele, buchetele mari de flori și nenumăratele flecuștețe pe care le adora, pe care le privea cu drag și care îi serveau drept inspirație. Pentru altcineva, această încăpere ar fi părut dezordonată și încărcată, dar, pentru Frida, fiecare lucrușor își avea locul lui. Cărțile erau aranjate pe etajere după

subiect, dosarele cu articole din ziare și corespondență erau etichetate ordonat. Diego o tachina uneori cu privire la acest aspect, dar Frida îi răspundea că era o trăsătură moștenită de la tatăl ei de origine germană. Avea nevoie de amândouă: atât de înghesuiala de lucruri din jurul ei, cât și de ordinea atotcuprinzătoare.

Savură cu un surâs interiorul încăperii, bucurându-se de mediul familiar, amenajat cu grijă.

Se așază nerăbdătoare în fața șevaletului, ridicând bucata de pânză cu care acoperise tabloul în seara de dinainte. Pentru întâia oară, se apucase de un portret în mărime naturală. De data aceasta, trebuia să îi iasă! Toate tablourile pe care le pictase erau importante pentru ea, dar acesta era mai important decât celelalte. Dădu pânza la o parte cu o mișcare energică și scoase la iveală două capete. Două perechi de ochi – proprii ochi – o priveau de sub sprâncenele stufoase care se întâlneau la rădăcina nasului și care aminteau de aripile întinse ale unei păsări în zbor. Și totuși, deosebiriile dintre cele două Fride erau de netăgăduit. Cea din stânga avea o piele mai deschisă, mai uniformă, decât cea din dreapta, al cărei ten era întunecat precum cel al unei femei indigene. Cea din stânga era fardată delicat, avea părul împletit artistic, aranjat în bucle strălucitoare. Cea din dreapta avea o umbră de mustață, părul îi era strâns la spate și nici nu strălucea precum al celeilalte femei. Aceste deosebiri erau subtile, trebuia să te uiți cu atenție pentru a le desluși.

Frida își privi îndelung opera, apoi luă pensula în mână, continuând să lucreze la fundalul alcătuit doar dintr-un văzduh cu nori albi, dar gândurile îi rămâneau la cele două Fride de pe pânză. *Acestea sunt cele două femei care trăiesc în mine*, gândi ea în timp ce aplica petele albe pe pânză. *Femeia care vrea să trăiască cum îi place și femeia care duce cu ea povara tradiției și a istoriei.*

În piept părea că i se zbate puternic o pasăre mare. Inima mai-mai că-i îi sărea din piept, copleșind-o de îndată ce auzi din nou cuvintele lui Diego, acel cuvânt care avea să îi schimbe viața.

Pensula îi rămase încremenită în aer. Trebuia să se concentreze asupra tabloului, trebuia să se regăsească în cele două Fride din imagine, căci simțea că e pe cale să se piardă.

Stăruie o vreme îndelungată asupra pânzei. Lipsea ceva, ceva hărător. Și, deodată, își dădu seama despre ce era vorba. Aruncă nerăbdătoare pensula pe masă, fără să se mai sinchisească să o curețe, și luă alta. Amestecă o nuanță de roșu, care conținea și un pic de magenta, culoarea ei preferată, căci pentru ea însemna tot ce întruchipa Mexicul – viața și dragostea. Fără să își ia privirea de la tablou, duse mâna în spate, spre etajera cu cărți, și luă unul dintre numeroasele manuale de anatomie. După ce îl frunzări rapid, găsi pagina pe care o căuta, apoi își schiță ideea în tușe rapide: pe fiecare dintre rochiile celor două Fride contură câte o inimă cu ventriculele și vasele sangvine deschise, arterele roșii șerpuiind peste material. O inimă deschisă era schițată pe rochia albă a Fridei europene. Sângele îi picura pe fustă; în zadar încerca ea să ostoiască sângerarea cu o pensă.

Frida privi din nou mâinile pe care și le întindeau cele două femei. Legătura dintre ele era mult mai puternică și avea să devină și mai evidentă! Pictă o linie fină, subțire, o arteră care unea cele două inimi. Același sânge curgea prin amândouă, aceleași băți ale inimii le dădeau putere. Cele două Fride dinlăuntrul ei aveau să găsească suficientă forță pentru a supraviețui, indiferent ce avea să se întâmple.

LIBRIS

We know
books

PRIMA PARTE
COLOANA FRÂNTĂ
1925-1930

CAPITOLUL 1

Septembrie 1925

— Nu mai tândăli atât și vino!

Alejandro o luă de mână pe Frida și încercă să o tragă după el. Frida simți cum i se face pielea de găină între omoplați, cum i se întâmpla mereu când se atingeau. Cu toate acestea, se desprinsе de el.

— Stai puțin, mi-am uitat caietul!

Când se întoarse, Alejandro o aștepta împreună cu prietenul lor, Miguel, în capătul culoarului. Frida își încetini pașii, pentru a-l putea privi netulburată. Alejandro Gómez Arias arăta bine, era înalt, cu părul strălucitor și își purta costumul cu nonșalanță. Alejandro îi sârise în ochi încă din prima zi. Era mai mare cu trei clase decât ea și făcea parte dintr-un grup de prieteni care își ziceau *cachuchas*, după șepcile pe care le purtau. Băieții *cachuchas* erau isteți, erau la curent cu literatura recentă și iubeau pictura. Modelul lor în viață era revoluționarul José Vasconcelos, care inițiase, în calitate de ministru al educației, o campanie de alfabetizare și care stabilise noi repere în domeniul artei. Înainte să li se alătore Frida, grupul era alcătuit exclusiv din bărbați. De altfel, foarte puține fete mergeau la liceu. Frida se pregătea aici, în pofida rezervelor mamei sale, pentru a urma cursurile facultății de medicină. Tare mult își mai dorea să devină medic. Pentru Frida, liceul însemna însă și un pic de libertate.

Aici putea evada, în sfârșit, din chingile familiei sale, de sub supra-vegherea părinților și a vecinilor. Lua tramvaiul zilnic din suburbia adormită Coyoacán și se ducea în centru.

Frida trase de ciorapii tricotați până când aceștia dispărură sub tivul fustei plisate închise la culoare și o luă la sănătoasa. Din fugă, îi trase un ghiont lui Alejandro.

— Ce tot faci? Întrebă și apoi se năpusti în jos pe scări, întrecându-l.

— Frida! Așteaptă-mă! Ești imposibilă.

Frida se întoarse din scurt pe scară, fusta fluturându-i în jurul picioarelor. Se ținu de balustradă și zbură peste jumătate din trepte.

— Frida! mai strigă o dată. Strici bunul renume al femeilor din școala asta!

Frida își dădu ochii peste cap. Îl iubea pe Alejandro din tot sufletul, dar de ce nu voia să înțeleagă odată că mișcarea era parte intrinsecă din firea ei? Iar asta, în ciuda poliomielitei, căreia îi supraviețuise, și a piciorului drept atrofiat. Nu își putea închipui o viață fără viteză, fără cățarat ori fără dansat. Trebuia să fi înțeles deja acest lucru. De ce îi spuneau toți să coboare cum se cuvine scările și să aibă grijă să nu rămână fără suflu? Pentru că era femeie? Bineînțeles că era femeie! Și avea să fie cât de impetuoasă își dorea!

Se opri dintr-odată în mijlocul scărilor, așa că Alejandro se lovi de ea.

— Eu mă plac așa cum sunt. Ți-e teamă că sunt mai rapidă decât tine! îi strigă.

El se oprise cu o treaptă mai sus, în urma ei, răsuflând greu, cu părul închis la culoare căzut pe frunte și buzele lucindu-i sângerii. Se aplecă și își lipi gura de a ei. Frida se lăsă sărutată, apoi i se strecură din brațe și alergă pe celelalte trepte până jos, apoi prin curtea interioară umbroasă.

Pe stradă o întâmpină fierbințeala lipicioasă a după-amiezii. Era septembrie, sezonul ploios se apropia de sfârșit, iar aerul era umed. De dimineață plouase ușor, iar clădirile păreau proaspăt zugrăvite.

O luară pe Calle Argentina în direcția lui Zócalo, piața centrală uriașă din oraș, unde se aflau catedrala și Palatul Național. Aici se strâneau toți, jongleri și mariachi, vânzători și escroci, politicieni și oameni simpli. Frida pierdea vremea. Nu avea chef să plece spre casă. Coyoacán era teribil de plictisitor. Singura schimbare de ritm o oferea Plaza Hidalgo cea prăfuită, din fața bisericii. Dar acolo toți se cunoșteau între ei, iar ochii severi ai vecinilor și ai preotului erau mereu ațintiți asupra lumii. Pe străzile capitalei, oamenii se înghesuiau în piețe și în cafenele. În piața Zócalo era muzică, oameni cu pancarte sau alții care făceau scamatorii. Aveai mereu câte ceva de văzut. Iar aici, Alejandro o putea săruta fără teama de a fi pedepsit.

Terasele cafenelelor erau mai puțin pline astăzi, din pricina vremii. Femeile indigene își ridicaseră, în ciuda vremii, tarabele simple din scânduri. Frida își deschise umbreleța și se plimbă agale prin fața lor. Precupețele ședeau în fața gardului din fier forjat din jurul catedralei sau la umbra zidurilor caselor, vânzând fructe și legume, broderii și oale din lut. Pe tarabe apăruseră deja primele capete de mort făcute din zahăr ars colorat, cu toate că mai erau câteva săptămâni bune până la Día de los Muertos, „Ziua Morților“.

— Nu trebuie să te duci azi la Fernando? o întrebă Alejandro, încercând să nu se lovească de umbrela ei. Vezi că nu mai plouă deloc!

— Dar umbrela este așa de drăguță, nu crezi? Frida o învârti, făcându-i ciucurii prinși de tiv să falfăie vesel. Nu mă duc azi la Fernando.

Fernando Fernández era grafician comercial, sau tipografator, și un prieten de-al tatălui ei. Îi dădea lecții de desen de două ori pe săptămână. În schimb, ea îi dădea o mână de ajutor în atelierul său.

Se opriră în fața tarabei preferate a Friedei, unde se vindeau amulete și artefacte religioase pictate pe tablă. Pe aceste iconițe, care serveau drept ofrande de mulțumire sau drept rugi adresate diverșilor sfinți, erau înscrise cele mai nebunești istorii despre ananghiile

și grijile oamenilor simpli. Frida își trecu degetul peste fiecare *retablo*¹ și citi inscripțiile. *Parcă ar fi pictată expresia sufletului poporului mexican*, gândi ea cu reverență. Bătrâna indigenă o recunoscuse.

— *Mira*², i se adresă, uitați-vă aici, astea-s noi, și îi arată câteva iconițe de mărimea unor cărți poștale.

— Uite, femeia asta le mulțumește sfinților că n-a prins-o bărbatul ei înșelându-l și jură că de acum încolo îi va fi fidelă! Asta parcă-i scrisă de tine, zise Alejandro.

— Ei, dar eu ți-am povestit despre Fernando. Și, până la urmă, nu s-a ajuns la ce-i mai rău. Data viitoare când te înșel, o să cer ajutor divin, ca să nu mă prinzi.

Fir-ar să fie, de ce spusese asta? Frida îi luă repede mâna și i-o acoperi cu un sărut.

— Am glumit, mormăi nepăsătoare.

O amuletă cât palma îi stârni curiozitatea. Era de un roșu aprins, cu picățele galbene. Alături era o inimioară de tablă cu marginea pestriță din email. În centrul inimii se aflau profilul unui bărbat și al unei femei – evident, o pereche de îndrăgostiți. Frida le luă pe amândouă în mâinile ei și i le arătă lui Alejandro.

— Pe care să-l iau? întrebă ea.

— Ia-l pe asta, răspunse el, arătând spre amuletă.

— Vai, nu, prefer inima, îi zise privindu-l grăitor. Acum putem pleca, spuse ea zâmbind și îmbrățișându-l după ce își ascunsese inima cu grijă în buzunarul fustei.

Pe lângă ei trecu un tramvai tras de cai, doar puțin mai rapid decât ei. Mirosul puternic al animalelor asudate o copleși pe Frida.

— Asta-i tramvaiul nostru, spuse Alejandro și dădu să urce în el.

— Stai! Mi-am uitat umbrela la tarabă! îi strigă. Mă duc repede să o iau.

Când se întoarse, tramvaiul plecase deja.

— Hai să luăm autobuzul! Măcar nu pute în halul ăsta, propuse ea.

Noile autobuze nu rula de multă vreme prin oraș. De cele mai multe ori erau modele vechi de vehicule Ford modificate, din America de Nord. Era însă la modă să mergi cu autobuzul. În acea clipă se iți după colț autobuzul roșu cu inscripția *Coyoacán*. Frida alergă pe lângă el până când ajunse în dreptul ușii deschise.

— Stai să mă urc și eu! îi strigă șoferului și sări pe scară.

Șoferul frână, iar poza cu Sfânta Fecioară din Guadalupe începu să se bălănească puternic pe parbriz.

— Vine și prietenul meu, completă ea fără suflare.

Îi întinse mâna lui Alejandro, care urcă și el.

Frida se strecură anevoie pe lângă ceilalți călători așezați pe bănci lungi din lemn, dispuse pe cele două laturi ale autobuzului, încercând să ajungă în spate. Autobuzul porni cu o smucitură, iar Frida fu azvârlită într-un bărbat pântecos. Izbuti cu greu să își recapete echilibrul și se prinse de o bară. Alejandro se înghesui lângă ea. Îi simțea trupul lipit de al ei. Își ridică privirea către el și îi zâmbi. Prin geamurile deschise pătrunse mirosul de *tortillas*¹. Șoferul luă o curbă în viteză, iar Frida fu strivită și mai tare de Alejandro. Îi simțea bătăile inimii. Ventrele i se strânsă de plăcere.

— Iartă-mă! mormăi el, dar în privirea lui citi că și el savura apropierea.

La următoarea stație se urcară încă doi bărbați cu hainele aspre și pline de pete de vopsea. Frida simți mirosul de terebentină atunci când aceștia se așezară lângă ea. Duceau cu ei niște găleți, iar unul ținea în mână, în echilibru precar, o pungă meșterită din hârtie de

¹ „Pictură”, în lb. spaniolă, în original (n. red.).

² „Privește”, în lb. spaniolă, în original (n. red.).

¹ Preparat de origine mexicană, asemănător unei clătite, obținut din făină de grâu sau de porumb, servit în loc de pâine cu diverse feluri de mâncare (n. red.).

ziar. Marginea pungii strălucea în lumina soarelui, iar, din când în când, din aceasta săreau fulgi gălbui.

— Ce-i ăsta, aur? întrebă Frida curioasă.

Bărbatul încuviință.

— Pentru frescele de la operă.

Îndreptă gura pungii spre ea, iar Frida recunoscu fulgii minusculi de aur.

Fata auzi vag scârțâitul tramvaiului ce venea din sens opus, totuși acesta nu reuși să o smulgă din fascinația produsă de praful strălucitor. O particulă minusculă se ridică în aer, așezându-i-se pe perișorii de pe antebraț. Încercă să o desprindă cu buricele degetelor. Deodată răsună un claxon asurzitor, autobuzul se suci într-o parte și derapă. Frida încercă neajutorată să se prindă din nou de bara de care se desprinsese pentru a prinde fulgul de aur.

Apoi se auzi un scârțâit strident, iar praful strălucitor căzu ca o ninsoare peste Frida. Forța izbiturii o doborî.

— *Díos mio!*¹ o auzi pe femeia de lângă ea țipând panicată.

Privi aerul ce vibra auriu, auzi urletele îngrozite ale oamenilor. Se trezi cu brațele sub ea și cu picioarele în tavan. Nu mai putea vedea nimic, doar aurul scânteindu-i pe brațe. Apoi, câteva cioburi argintii care îi aminteau de niște diamante. Fusese aruncată pe podea. Lumina scânteietoare a soarelui o făcea să strălucească, de parcă ea însăși ar fi fost plămădită din aur. Unde era Alejandro? Parcă mai devreme era lipit de ea. Apoi, văzu un obiect îndreptându-se spre ea, dar, de această dată, nu mai era aur, ci ceva lung și ascuțit. Iar apoi începu durerea.

CAPITOLUL 2

Frida se trezi și văzu praful de aur scânteind. Sau poate că drept în față era o lampă puternică aprinsă? Vru să se uite în jos, dar nu putu să își ridice capul. Se simțea de parcă i-ar fi fost ținut de pernă, la fel și restul corpului, care îi părea complet străin și totuși fierbinte și rece ca gheața deopotrivă și parcă înfășurat în vată. Observă că se găsea într-un soi de cutie care îi împiedica orice mișcare. Încercă să își miște degetele de la picioare, dar nu reuși. O cuprinse panica. În minte îi pâlâi o amintire difuză: zgomot, cioburi, țipete. *Am murit*, gândi disperată. *Am murit și m-au băgat în coșciug.*

— Frida. Sunt aici, cu tine.

Cineva se aplecă deasupra ei și își apropie obrazul de al său. Ce eluta Matita aici? Frida voia să pronunțe numele surorii mai mari, dar buzele nu voiau să i se deschidă. Matita o ștersese cu un bărbat cu ani buni în urmă. De atunci, nimeni din familie nu o mai zărise. Apădar, Matita era moartă, la fel ca ea?

Matita se aplecă și o strânse în brațe. Frida văzu că are lacrimi în ochi.

Încercă din nou să vorbească, dar limba îi era lipită de cerul gurii, nu reuși decât să geamă. Apoi durerea îi reveni. O durere inimaginabilă, care i se răspândea prin corp în valuri, asurzitor și spasmodic, și care părea să se retragă puțin doar pentru a se reîntoarce și mai

¹ „Dumnezeule!”, în lb. spaniolă, în original (n. red.).